

«Ефективна початкова школа. Розробка освітньої програми закладу освіти на базі Типової освітньої програми»

Ротфорт Д.В., доцент кафедри методики дошкільної та початкової освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

Концепція Нової української школи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

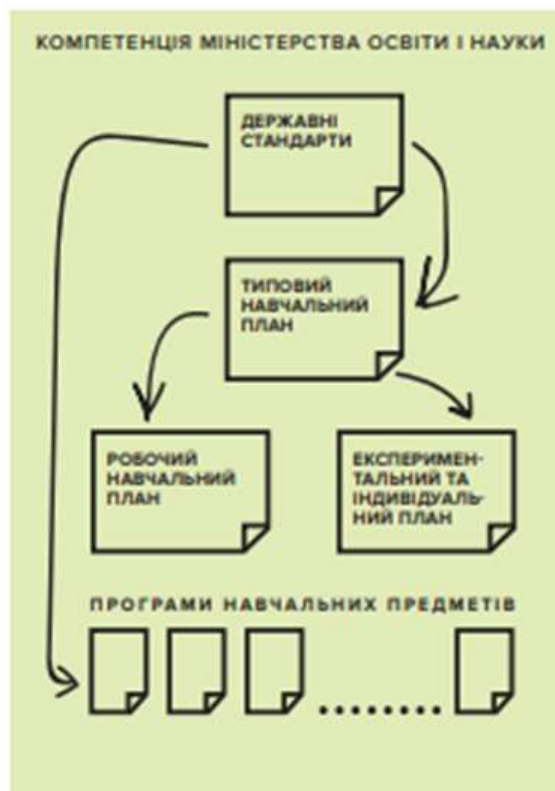
Творчому та відповідальному вчителю, який постійно працює над собою, буде **надано академічну свободу.**

Учитель зможе готувати **власні авторські навчальні програми**, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність

Автономія у визначенні змісту освіти

Зараз

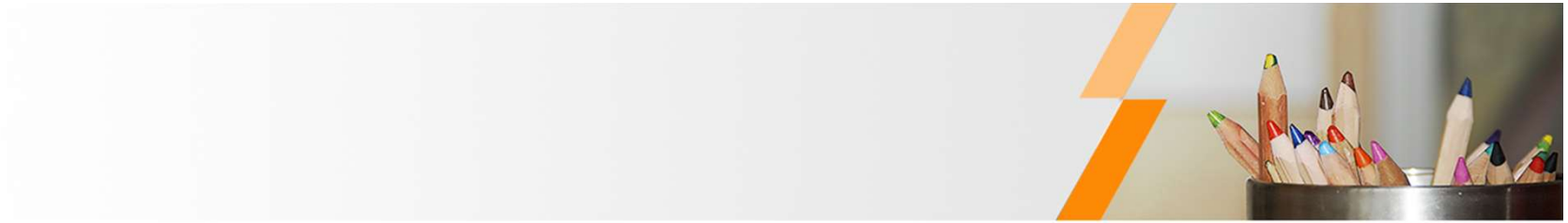
Після реформи

**Таким чином, Концепція НУШ
заклала підґрунтя до змін
у змісті освіти.**

**Ці позиції були затверджені
Законами України «Про освіту»
та «Про повну загальну
середню освіту»**

**Розглянемо визначення понять
«освітня програма», «типова
освітня програма», «навчальна
програма» та «модельна
навчальна програма»,
які запропоновані у вищезазначених
Законах України**

Освітня програма -

єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), ***спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання***

Закон України «Про освіту», ст.1

Навчальна програма -

документ, що визначає послідовність досягнення результатів навчання учнів з навчального предмета (інтегрованого курсу), опис його змісту та видів навчальної діяльності учнів із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на їх провадження, та затверджується педагогічною радою закладу освіти.

Закон України «Про повну загальну середню освіту»

Типова освітня програма -

документ, що містить комплекс освітніх компонентів, які забезпечують досягнення учнями результатів навчання, визначених державним стандартом (стандартом спеціалізованої освіти) для відповідного рівня повної загальної середньої освіти, що затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки (для закладів спеціалізованої освіти - центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких належать відповідні заклади спеціалізованої освіти)

ЗУ «Про повну загальну середню освіту»

Модельна навчальна програма

документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством. Закон України «Про повну загальну середню освіту»

Також звернемося до ст.11 Закону України «Про повну загальну середню освіту», в якій зазначаються основні позиції щодо освітньої програми

1. Заклад освіти **розробляє** та використовує в освітній діяльності одну освітню програму на кожному рівні (циклі)
2. повної загальної середньої освіти або наскрізну освітню програму, розроблену для декількох рівнів освіти.

Освітні програми можуть бути розроблені на основі відповідної типової освітньої програми або освітніх програм, розроблених суб'єктами освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами і затверджених центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти відповідно до вимог цього Закону.

Рішення про використання закладом освіти освітньої програми, розробленої на основі типової освітньої програми або іншої освітньої програми, приймається педагогічною радою закладу освіти.

Ст.11 (продовження)

2. Типова освітня програма має містити:

- ✓ вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою;
- ✓ загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні (циклі) повної загальної середньої освіти (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роками навчання;
- ✓ перелік варіантів типових навчальних планів та модельних навчальних програм;
- ✓ рекомендовані форми організації освітнього процесу;
- ✓ опис інструментарію оцінювання.

Ст.11 (продовження)

3. Освітні програми, розроблені на основі типових освітніх програм, мають:

відповідати структурі типової освітньої програми та визначеним нею вимогам до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою закладу освіти;

визначати (в обсязі не меншому ніж встановлено відповідною типовою освітньою програмою) **загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні** (циклі) повної загальної середньої освіти (в годинах, його розподіл між освітніми галузями за роками навчання;

містити навчальний план, що ґрунтується на одному з варіантів типових навчальних планів відповідної типової освітньої програми і **може передбачати перерозподіл годин** (у визначеному типовим навчальним планом обсязі) між обов'язковими для вивчення навчальними предметами (крім державної мови) певної освітньої галузі, які можуть вивчатися окремо та/або інтегровано з іншими навчальними предметами;

Ст.11 (продовження)

містити перелік **модельних навчальних програм**, що в використовуються закладом освіти в освітньому процесі, **та/або навчальних програм, затверджених педагогічною радою**, що мають містити опис результатів навчання учнів з навчальних предметів (інтегрованих курсів) в обсязі не меншому ніж встановлено відповідними модельними навчальними програмами;

опис форм організації освітнього процесу та інструментарію оцінювання.

Освітня програма закладу освіти може містити інші складники, що враховують специфіку та особливості освітньої діяльності закладу освіти.

Закон України «Про повну загальну середню освіту» затвердив реальну педагогічну автономію вчителя

УЧИТЕЛЬ ОТРИМАЄ РЕАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СВОБОДИ

**Формувати
програму
на основі
Державного
стандарту**

**Розробляти власну
систему оцінювання
та мотивації учнів
(з таблицею переведення
у 12-бальну шкалу)**

**Підвищувати
кваліфікацію
за власним
вибором за гроші
держави**

**Одже, перед нами стоїть задача
створення освітньої програми
для навчального предмета або і
нтегрованого курсу.
З чого треба почати?**

Лист

МОНУ від 24.03.2021 № 4.5/637-21

Додаток до листа
від 24.03.2021 року № 4.5/637-21

Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм

Модельна навчальна програма – документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством (абзац сьомий статті 1 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

Примірна структура модельної навчальної програми

Назва навчального предмета / інтегрованого курсу

Цикл, роки навчання

Вступна частина

Основна частина

Програма

Клас навчання

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<i>Назва змістової лінії, розділу, теми/тематики тощо</i>		

Прикінцева частина

У зазначеному листі
надано методичні
рекомендації щодо
створення
модельної
навчальної
програми та її
орієнтовну структуру

Також можна скористатися платформою «Конструктор навчальних програм»

<http://constructor.nus.org.ua/>

The screenshot displays the web application 'Constructor of Educational Programs' (Конструктор навчальних програм). The interface is divided into a left sidebar and a main content area.

Left Sidebar:

- Top: Logo 'НУШ' and the title 'КОНСТРУКТОР НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ'.
- Search bar: 'Пошук' with a magnifying glass icon.
- Navigation links: 'Глосарій', 'Новини', 'Документи'.
- Authentication section: 'Авторизація' with fields for 'Електронна адреса' and 'Пароль', a 'Запам'ятати мене' checkbox, a blue 'ВХІД' button, and links for 'Нагадати / Реєстрація'.
- Menu: 'Головна панель', 'Стандарт', 'Освітні програми'.
- Footer: 'Пояснювальна записка' and the URL 'constructor.nus.org.ua'.

Main Content Area:

- Title: 'Обов'язкові результати навчання'.
- Buttons: 'ГАЛУЗЬ' and 'ЦИКЛ'.
- Section: 'Пояснювальна записка'.
- Table:

Обов'язкові результати навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання
Змістова лінія "Сприймання на слух"	
Розуміє короткі, прості запитання, твердження, прохання / вказівки та реагує на них вербально і / або невербально.	- реагує на короткі, прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко, супроводжуються відеорядом (наочностю) чи жестами для полегшення сприймання та повторюються за необхідності 2 ІНО 1-1.1-1

Варіанти програм можуть бути різноманітними.

**Вирішальну роль у виборі варіанту програми
буде відігравати профільність Вашого закладу.**

**Проте, ми сьогодні розглянемо створення
освітньої програми –**

**Модельної навчальної програми, яку учитель
може створювати на невеликий проміжок часу
на основі Типових освітніх програм**

Стандарт початкової освіти реалізується через навчальні програми предметів та курсів.

Взаємозв'язки похідних документів

Навчальна програма предмета або курсу описує:

зміст предмета та курсу відповідно до очікуваних результатів, визначених Стандартом початкової освіти, викладений у логічній послідовності;

- підходи до інтегрування предмета та курсу за тижневими темами, проблемами, проектами, блоками тощо;
- навчальну діяльність та умови її виконання;
- засоби оцінювання навчальних досягнень учнів.

Навчальні програми предметів та курсів створюють учителі безпосередньо на основі Стандарту початкової освіти або за зразком Модельної навчальної програми – самостійно або об'єднавшись у професійні спільноти / мережі.

**Розглянемо процес створення
МОДЕЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ПРОГРАМИ (далі МНП)**

Створення МНП

Перший етап етап:

- ознайомлення з обов'язковими результатами навчання в Державному стандарті, які представляють галузь у цілому,
- визначення того, які саме групи результатів навчання будуть забезпечені тим предметом або інтегрованим курсом, програма якого буде створюватися .

ЗМІСТ ОСВІТИ: ОСВІТНІ ГАЛУЗИ

Зміст освіти у проекті Державного стандарту початкової освіти відповідає таким освітнім галузям:

 Мовно-літературна: українська мова і література, мови і література національних меншин, іншомовна освіта	 Інформативна Соціальна і здоров'язбережна
 Математична	 Фізкультурна
 Природнича	 Громадянська та історична
 Технологічна	 Мистецька

Кожна освітня галузь супроводжується індексом, який у таблиці державних вимог зазначає обов'язкові результати навчання.

Наприклад, Мовно-літературна галузь – МОВ

У межах кожної освітньої галузі зазначаються:

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня / учениці.

Мета освітньої галузі: «компетентнісний потенціал» освітньої галузі.

Загальні цілі: вміння, які розвиває галузь.

Загальні очікувані результати (ЗОРи): вказують на рівень розвитку кожного вміння на завершення циклу (1-2 кл. і 3-4 кл.).

Змістові лінії, які відображають зміст освітньої галузі, окреслюють її внутрішню структуру та систематизують конкретні очікувані результати. Для кожної освітньої галузі визначені «змістові лінії» – від 3 до 6.

Конкретні очікувані результати (КОРи), які визначають обов'язковий зміст, «ядро знань».

Наприклад:

У природничо-освітній галузі для 1-2 кл. ЗОР може бути таким: «Відповідально дію в довкіллі, дбаю про його чистоту, доглядаю за рослинами і тваринами».

Тоді як КОР для цієї ж галузі на кінець 2-го кл.: «Не завдаю шкоди тваринам і рослинам під час дослідів та експериментів».

Створення МНП

Другий етап:

вибудова послідовності досягнення
навчальних результатів кожної групи
загальних результатів навчання в межах
циклу, року, місяця.

Змістова лінія "Сприймання на слух"

Розуміє короткі, прості запитання, твердження, прохання / вказівки та реагує на них вербально і / або невербально.

- реагує на короткі, прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко, супроводжуються відеорядом (наочністю) чи жестами для полегшення сприймання та повторюються за необхідності 2 ІНО 1-1.1-1
- розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке 2 ІНО 1-1.1-2

Розпізнає знайомі слова і фрази під час сприймання усної інформації

- розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке 2 ІНО 1-1.2-1

Змістова лінія "Зорове сприймання"

Розпізнає знайомі слова з опорою на наочність

- розпізнає знайомі слова, якщо супроводжуються малюнками 2 ІНО 2-2.1-1
- сприймає короткі, прості інструкції у знайомому контексті 2 ІНО 2-2.1-2
- здогадується про значення слів, якщо вони супроводжуються малюнком або символом 2 ІНО 2-2.1-3

Змістова лінія "Усна взаємодія"

Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденну діяльність, уживаючи короткі сталі вирази та використовуючи за потреби жести

- запитує інших та відповідає на запитання про себе та повсякденну діяльність 2 ІНО 3-3.1-1
- вітається та прощається 2 ІНО 3-3.1-2
- уточнює інформацію 2 ІНО 3-3.1-3

Змістова лінія "Усне висловлювання"

Описує себе та свій стан короткими усними фразами

- описує себе та власний досвід, уживаючи прості слова та формульні вирази 2 ІНО 4-3.2-1
- виражає свої почуття та думки, уживаючи прості слова та супроводжуючи їх невербально 2 ІНО 4-3.2-2

Змістова лінія "Писемна взаємодія"

Створення МНП

Третій етап:

формування кластерів
(конкретизація базових знань)

Кластер – сукупність пов'язаних змістом результатів навчання з різних груп навчальних результатів.

Українська мова

Цикл: Цикл 1-2

Кількість годин: 5.00

Галузі: Мовно-літературна

Назва змістової лінії або тема:

Взаємодіємо усно

Короткий опис:

Змістова лінія "Взаємодіємо усно" в програмі представлена системою проблемних блоків, кожний з яких заданий низкою проблемних питань і групою очікуваних результатів. Набір очікуваних результатів у блоках не повторюється, хоча окремі результати можуть повторюватися. Досягнення очікуваних результатів забезпечується конструюванням нового знання в ході пошуку відповідей на проблемні питання і здійсненням різних видів діяльності з опорою на нове знання.

Створення МНП

Четвертий етап:

формування навчальних модулів

Модуль – це цілісна, структурована на певний чин за кластерами, проблемними питаннями та видами діяльності частина модельної навчальної програми, яка повинна бути освоєна учнями і яка забезпечить здобуття ними відповідних результатів навчання.

Проблемні питання допомагають організувати освітній процес на дослідницькій, компетентнісній основі

Проблемне питання:

Перші два тижні навчання в 1-му класі важливий етап для створення в класній спільноті атмосфери прийняття, довіри, взаємозацікавленості, бажання слухати одне одного, тобто сприймати інформацію, яка походить від іншої людини. Предмет "Українська мова" має для цього невичерпний потенціал. Власне ім'я - слово, до якого дуже чутлива кожна людина.

З'ясувати в кожної дитини, як вона любить, щоб до неї зверталися, і вибудувати на цьому правила взаємодії, - важливий крок в створенні такої атмосфери. Не менш важливим на цьому етапі є виявлення значення слова "ми", тому що будь-яка спільнота характеризується саме свідомим використанням цього слова. Проблемні питання перших двох тижнів:

1. Для чого людині ім'я? Чому імена в людей можуть бути однаковими, а люди завжди неповторні?
2. Коли доречно називатися "ми"?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Відповідь на питання вчителя в ході бесіди. Діалог в парі. Ігри на запам'ятовування імен. Обговорення малюнків. Створення розповіді за сюжетним малюнком. Створення розповіді про події з власного життя. Декламування улюблених віршів. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Участь у сюжетно-рольовій-грі. Обговорення сюжетно-рольової гри.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.1-1	з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції)	Спостереження
2 МОВ	сприймає монологічне висловлення	Спостереження

Обираючи види діяльності, враховуйте найбільш доречні для тої чи іншої змістової лінії!!!

Так, для реалізації **змістової лінії «Взаємодіємо усно»** найбільш доречними є:

- ✓ слухання розповіді учителя або однокласників,
- ✓ загальнокласна дискусія, діалог у парі, дискусія в малій групі,
- ✓ декламування улюблених віршів,
- ✓ сприймання на слух коротких віршів, загадок,
- ✓ створення схем, таблиць на основі почутого,
- ✓ створення розповіді про події з власного життя,
- ✓ ігри з розвитку творчого мислення,
- ✓ вправляння в скоромовках,
- ✓ обговорення малюнків, фотографій,
- ✓ відтворення подій за фотографіями,
- ✓ слухання аудіозапису власної презентації,
- ✓ слухання аудіозапису власного інтерв'ю тощо

**А для реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа»
добре використати:**

*перегляд і обговорення світлин, мультфільму, сюжетних
малюнків або картин, реклами,*

*створення візуального простого медіапродукту (вітальна
листівка, листівка-запрошення, рекламна листівка, фоток
олаж, афіша),*

*створення аудіального простого медіапродукту
(презентація роботи групи, оголошення зі сцени тощо).*

Медіатексти

фото (світлин)

фотоколаж

листівка

реклама

афіша

мультфільм

книжка

дитячий журнал

стіннівка

малюнок

комікс

SMS-повідомлення

комп'ютерна гра

Створення МНП

П'ятий етап:

формування орієнтовного календарно-тематичного планування та кейсу орієнтовних діагностичних робіт.

Орієнтовне календарно-тематичне планування з мовно-літературної галузі (2 клас)

© Ірина Старачіна, Аліна Ткаченко, Людмила Гуменюк 2018 © НУШ-2 Авторський колектив під керівництвом Романа Шнява

№ з/п	Дата	Проблемне запитання/ Тема	Орієнтовні види діяльності	Ресурси/Джерела
<p>Тиждень 5 (01.10-05.10.2018) Змістові лінії та пропонований зміст</p> <p><u>Взаємодіємо усно.</u> Перетворення інформації. Схема, таблиця як перетворення почутої інформації. <u>Взаємодіємо письмово.</u> Орфографічний словник як джерело для перевірки орфограм. Текст-розповідь. Частини тексту: зачин, основна частина, кінцівка <u>Читаємо.</u> Пошук у тексті необхідної інформації. Вибіркове читання. Оповідання <u>Досліджуємо мовлення.</u> Наголос. Змісторозрізнаючий роль наголосу. Власний словниковий запас <u>Досліджуємо мову.</u> Призначення (мета) і цільова аудиторія (Хто буде це дивитися / слухати? Чому?). Мультифілми. Перегляд і обговорення світлин/відео. Копір, звук, музика в мультифілмах. <u>Ісцвализуємо.</u> Важливість імпровізації у грі. Реплика як словесний складник висловлювання. Жести, міміка, інтонації, пози, дії – несловесний складник висловлювання.</p>				
1.		Що таке текст (продовження)?	<p>Асоціативний куш (слово «гойдалка»): учитель пропонує учням дібрати та записати (на окремих маленьких аркушах) 5 слів, які спадають на думку, коли учні чують слово «гойдалка». У разі сумнівів у правильності написання учні звертаються до словника.</p> <p>Гра-змагання зі створення тексту на основі випадкового набору слів (асоціативного куша до слова «гойдалка», створеного іншою дитиною): учні обмінюються в парях дібраними словами; намагаються усно утворити з кожним словом речення так, щоб між реченнями був зв'язок (порядок слів можна змінювати). Визначення найцікавіших розповідей. Обґрунтування того,</p>	<p>Хрестоматія 1-2 кл., Г.Ткачук «Гойдалка під кленом», с.50-53 «Дельфін-дельфіній» Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=eiE9opK8CiU https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%84%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B9 (%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0)</p>
			<p>що ці розповіді є текстами.</p> <p>Читання/слухання тексту «Гойдалка під кленом».</p> <p>Обговорення первинного сприйняття: - Кому сподобалось оповідання? Що було найбільш цікавим? - Що не сподобалось?</p> <p>Обговорення способів/форм отримання інформації (на основі прочитаного тексту): - Від кого дівчинка дізналась про дельфіній? - Хто допоміг їй про це дізнатись? - Що робити, якщо назва не зовсім зрозуміла? (на прикладі «дельфін-дельфіній»). <i>Звернути увагу на різні джерела отримання інформації (дорослі – словники – відео – тексти і т.п.);</i> - Чи трапилися для когось в оповіданні слова, які викликали заганяння у правильній вимові (наприклад: <i>портасися/попереду</i>)? - Що робити, коли не знаєш, як правильно вимовляється слово? Доповнення «стіни слів».</p>	%B0
2.		З яких частин складається текст-	*Вправа «Формуємо потяг»: встановлення відповідності між фрагментами відеомовного тексту і	Хрестоматія 1-2 кл., Г.Ткачук «Гойдалка під

Як календарно-тематичне планування пов'язане з навчальними модулями?

Якість створеної програми можна перевірити відповідуючи на наступні запитання (оцінювання МНП)

- ✓ Чим зумовлена запропонована послідовність досягнення результатів навчання?
- ✓ Як запропонована конкретизація базових знань пов'язана з результатами навчання?
- ✓ Які види діяльності запропоновані, як вони співвідносяться з результатами навчання та базовими знаннями?
- ✓ Чи відповідає орієнтовне календарно-тематичне планування запропонованій послідовності досягнення результатів навчання?
- ✓ Чи відповідають приклади орієнтовних діагностичних робіт результатам навчання і загальним критеріям оцінювання?

**Розробка освітніх програм
є абсолютно новою сферою
діяльності вчителя.**

**Цю діяльність необхідно
опановувати і ми стоїмо на поча
тку такої непростої, але дуже
цікавої справи**